

12/XI/1982

EL LLENGUATGE

Abans que us el demanin

Un rètol de l'autobús —dels nous models— i amb retolació recent— ha fet esgarriar un bon amic nostre, el pare Manuel Casanovas, conxedor de l'idioma a fons i autor de treballs sobre el seu bon ús. Aquest rètol tan trasbalsador es veu que diu «Exhibeixi passí o abonament abans de que se'l demanin», que és la traducció literal —hauríem de dir, servilment literal— del text del rètol en castellà que figura al costat mateix: «Exhiba pase o abono antes de que se lo exijan». I el pare Casanovas, per mitjà de les pàgines del diari i alhora directament, ens demana que comentem aquest cas. La carta que ens envia, d'extensió superior a la d'aquesta columna, no conté sinó raons molt encertades, que no demanen altra feina que resumir-les. Però tot i recollint la invitació del nostre amic, ens estimem més de fer unes altres reflexions.

Cal, efectivament, explicar el funcionament dels pronoms febles, que hom pot trobar a qualsevol gramàtica, i arribar a la conclusió que el rètol transcrit, un cop polit d'altres defectes, hauria de revestir una redacció com *Exhibiu el passí o l'abonament abans que us el demanin*, redacció que, és clar, admetria algunes variants? O bé caldria més aviat posar en relleu que el conjunt *se'l* que és el punt més escandalós de la frase transcrita, no ha tingut mai, en la nostra llengua, el valor que hom li hi atribueix, a causa d'un calc literal del castellà, desconegut, almenys fins ara, en la llengua parlada? El fet és que l'ús del conjunt *se'l* amb el valor d'un datiu i un acusatiu («*se'l dono*» per *l'hi dono*, és a dir, *li dono el llibre*) ja ha ocasionat, anteriorment al cas que ens assenyala el pare Casanovas, algun cobriment de cor. Ens hi vam referir, exactament, en la nostra nota del dia 27 d'abril d'aquest mateix any, arran d'haver-lo observat en una revista en què les normes de rigor intel·lectual a què sembla subjectar-se no haurien de tolerar un cas tan lamentable com aquest. Però els fets són aquests: els qui diuen que ja està bé i que avall que fa baixada i tal dia farà un any, es troben pertot i segurament no ens llegeixen. Per això, ens resistim, en aquest cas, a repetir una lliçó certament superflua: cal demanar, primer, que els directius dels autobusos i de totes les nostres publicacions tinguin, també en matèria lingüística, sentit de la responsabilitat.

Albert Jané